Verdieping onderwerpen dierenwelzijn

Mogelijkheden voor nadere invulling van de Nota dierenwelzijn gemeente Overbetuwe 2026

Voor het opstellen van de Nota dierenwelzijn van de gemeente Overbetuwe was het noodzakelijk te onderzoeken wat de huidige stand van zaken is op diverse terreinen op het gebied van dieren en dierenwelzijn in de gemeente Overbetuwe. Het resultaat geeft inzicht in wat er wél geregeld is in de gemeente, maar ook wat er nog níet geregeld is of wat nog nader kan worden onderzocht.

Wat er wél geregeld is, vindt u als product in de Nota dierenwelzijn 2026; het geeft de huidige stand van zaken weer.

In dit document vindt u het resultaat van wat in de nota **verdiepend mogelijk** is en **concrete uitvoeringsmogelijkheden**, waardoor dierenwelzijn beter geborgd kan worden. Soms zijn dit onderzoeksmogelijkheden of besluitvormingstrajecten of eenvoudiger, op het gebied van voorlichting en bewustwording. Ze sluiten aan bij de thema's die in de Nota dierenwelzijn reeds behandeld zijn en kunnen daardoor eenvoudig in de huidige nota worden opgenomen, waardoor de nota verrijkt wordt zonder dat meteen sprake hoeft te zijn van geheel nieuw beleid.

Een gemeente kan het onderwerp dierenwelzijn net zo breed of smal neerzetten als zij zelf ambieert. Ter inspiratie; recent zijn een aantal nota's dierenwelzijn verschenen in de gemeente Almere,[1] Amersfoort,[2] Alkmaar[3] en Leiden.[4]

[1] https://www.almere.nl/dieren/dierenwelzijnsbeleid
[2] https://amersfoort.raadsinformatie.nl/document/14336458/2
[3] https://openpdc.alkmaar.nl/wp-content/uploads/2025/02/10322-Nota-dierenwelzijnbeleid_DV.pdf
[4] https://repository.officiele-overheidspublicaties.nl/externebijlagen/exb-2025-27279/1/bijlage/exb-2025-27279.pdf

Inhoud

Inhoud 3
Toezichthouders openbare ruimte: boa's 4
Opvang zwerfdieren en stichting Dierentehuis Arnhem 5
Zwerfkatten (en minima) 6
Loslopende honden en uitwerpselen 7
Bijtincidenten met honden 8
Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren 9
Woonoverlast en dieren 10
Huiselijk geweld en dierenmishandeling 11
Ouderen en zieken die niet voor hun dier kunnen zorgen 12
Minima en dierenartskosten en de dierenvoedselbank 13
Landbouwdieren en andere weidedieren 14
Schuilgelegenheden voor weidedieren 15
Jacht, beheer en schadebestrijding 17
Vogelgriep 18
Bevordering natuur en biodiversiteit 19
Overlast van dieren 20
Wolven 21
Evenementen met dieren 22
Kinderboerderijen 23
Hengelsport 24
Dieren in rampen en crises 25

Toezichthouders openbare ruimte: boa’s

Achtergrond en acties

Boa’s van de gemeente zijn niet aangewezen als toezichthouder op dierenwelzijn, maar zij kunnen wel een zeer belangrijke bijdrage leveren aan het toezicht op dierenwelzijn. Door hun dagelijkse aanwezigheid in de wijk kunnen zij dierverwaarlozing en -mishandeling signaleren. Echter, vanwege hun beperkte bevoegdheden en beperkte kennis over de juiste handelwijze, weten handhavers vaak niet hoe ze hierop kunnen acteren.

Om handhavers te ondersteunen is door het ministerie van LVVN, in samenwerking met het boa-platform en de VNG de *Handreiking Dierenwelzijn gemeentelijk handhavers*[5] opgesteld en de *Signaalkaart dierverwaarlozing of -mishandeling* ontwikkeld. Dit zijn praktische hulpmiddelen waarmee zij signalen van dierverwaarlozing en -mishandeling kunnen herkennen en efficiënt kunnen melden.

Mogelijke actie:

1. De gemeente gaat haar boa’s voorlichten over hun rol in het signaleren van dierenmishandeling, dierverwaarlozing en de vervlechting met o.a. het sociaal domein, evenementen met dieren, hondengevechten en illegale dierenhandel. Daarbij wordt de *Handreiking Dierenwelzijn gemeentelijke handhavers* onder de aandacht gebracht.

[5] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/07/03/vzb-overig-handreiking-dierenwelzijn-gemeentelijke-handhavers

Opvang zwerfdieren en stichting Dierentehuis Arnhem

Achtergrond en acties

De vergoeding van de gemeente aan Dierentehuis Arnhem wordt vastgesteld op grond van een verdeelsleutel tussen de gemeentes en moet worden gebaseerd op het gemiddeld aantal opgevangen dieren per gemeente over de drie voorafgaande jaren aan het begrotingsjaar.

Het Dierentehuis vervult ook een maatschappelijk rol; ongeveer 45% van de vrijwilligers heeft een afstand tot de arbeidsmarkt en/of een rugzakje. Zij vinden hier een mooie plek voor dagbesteding. Uit het stuk over Governance Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. blijkt dat er gemeentes zijn die uitdrukkelijk de behoefte hebben om met het Dierentehuis zaken te doen om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten, in samenwerking met gespecialiseerde ondernemingen op dit terrein.[6] Dit betekent het breder maatschappelijk verwaarden van het Dierentehuis door de Social Return on Investment (SROI) inzichtelijk te maken en te benutten. Dit kan ook gaan om stageplekken.

Mogelijke actie:

1. De gemeente Overbetuwe onderzoekt welke SROI zij ziet in het Dierentehuis en samenwerkende wildopvangcentra en hoe ze dat ook vanuit het sociaal domein beter kan benutten.

[6] In het stuk ‘Advies Governance stichting Dierentehuis Arnhem’ staat ook dat er gemeenten zijn die meer ambities hebben t.a.v. mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Zwerfkatten (en minima)

Achtergrond en acties

Voor de aanpak van zwerfkatten werkt de gemeente Overbetuwe samen met het Dierentehuis.[7] Zij passen de zogenaamde TNR methode toe: Trap-Neuter-Return. Dit betekent dat zwerfkatten binnen en buiten de bebouwde kom worden **gevangen, geneutraliseerd** en na herstel weer worden **teruggezet** op de plaats waar ze zijn gevonden als ze ongeschikt blijken als huiskat.

In Gelderland worden nog jaarlijks veel zwerfkatten gevangen. In 2019 waren dit er ongeveer 3500.[8] [9] In de gemeente Overbetuwe is sprake van ongeveer 100 zwerfkatten en -kittens per jaar die met de TNR aanpak behandeld worden.

Verwilderde katten mogen binnen en buiten de bebouwde kom (met de juiste vergunning) worden gevangen met vangkooien. Het is door de provincie Gelderland niet meer toegestaan om de verwilderde katten uit te zetten in natuurgebieden (zoals Natura2000 gebieden of weidevogelgebieden).[10] [11] Zwerfkatten mogen daarom alleen worden uitgezet op locaties zoals boerderijen, maneges of tuinderijen, maar alleen als die buiten de directe omgeving van kwetsbare natuurgebieden liggen en de grondeigenaar daarvoor toestemming heeft gegeven.

De kosten die Dierentehuis Arnhem maakt voor deze TNR-zwerfkattenaanpak, vallen niet onder de wettelijke bewaarplicht van 2 weken, maar worden wel betaald door de 9 gemeenten, waaronder de gemeente Overbetuwe.

Zwerfkatten ontstaan doordat de eigenaar door onwetendheid, nonchalance of gebrek aan financiële middelen, zijn kat niet tijdig laat castreren. Door inzet op preventie (kattencastratie) kunnen bewaarkosten van zwerfdieren door de gemeente worden voorkomen.

Mogelijke actie:

1. Onderzoek of deelname mogelijk is aan het gemeenteproject Kattencastratie voor minima.[12] De gemeente wordt in dit project volledig ontzorgd terwijl minima hun katten gratis kunnen laten castreren of steriliseren en chippen.

[7] Stichting Dierentehuis Arnhem is momenteel de enige partij die zwerfkatten/verwilderde katten vangt met TNR in de omgeving van gemeente Overbetuwe.
[8] https://www.gld.nl/nieuws/2426134/zwerfkatten-opvangen-steriliseren-en-weer-uitzetten-het-mag-niet-maar-gebeurt-toch
[9] Ter illustratie: in 2020 werden door stichting Superkatten, actief in de regio Rivierenland, 360 zwerfkatten opgevangen. https://www.superkatten.nl/faq/#1628937857367-d71d093a-9c72
[10] Dit mag alleen met een vergunning (‘maatwerkvoorschrift’ onder Ow) die niet meer wordt verstrekt.
[11] Zie uitvoeringsagenda Fauna 2025, bijlage bij statenbrief https://edepot.wur.nl/696548
[12] https://kattencastratie.nl/

Loslopende honden en uitwerpselen

Achtergrond en acties

Binnen de gemeente zijn elementen van het hondenbeleid vastgelegd in verschillende documenten: de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) en de belastingverordening. Een integrale beleidsnota hondenbeleid ontbreekt.

Er is geen uitwerking van artikel 2:57[13] (Loslopende honden) en 2:58[14] (Verontreiniging door honden) in de APV door middel van een aanwijzingsbesluit voor veilige losloopgebieden. Er zijn wel aanwijzingsbesluiten, maar deze zijn niet allemaal actueel.

Mogelijke acties:

1. Stel hondenbeleid op en stel dit vast.

2. Actualiseer aanwijsbesluiten voor hondenlosloopgebieden en stel deze vast.

[13] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705084/1#hoofdstuk_2_paragraaf_7_artikel_2:57
[14] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705084/1#hoofdstuk_2_paragraaf_7_artikel_2:58

Bijtincidenten met honden

Achtergrond en acties

De politie doet de strafrechtelijke aanpak van bijtincidenten. De fase ervoor, ter preventie van bijtincidenten, heeft bestuursrechtelijk geen uitwerking gekregen. Daar is veel te winnen.

Er is geen uitwerking van artikel 2:59[15] APV (Gevaarlijke honden) door middel van een beleidsregel die bepaalt hoe de gemeente vanuit het bestuursrecht omgaat met (het voorkomen van) bijtincidenten.

Met deze beleidsregel kan meer worden ingezet op de preventie van bijtincidenten met honden, waarbij ook meer aandacht komt voor het welzijn van de hond. In deze beleidsregel kan o.a. worden bepaald hoe de bezwaarprocedure is ingericht, advisering van de burgemeester door een gedragsdeskundige, de inbewaringname van de hond, de aanpak van overtreding van het aanlijn/muilkorfgebod, overname van een muilkorfgebod van een andere gemeente bij verhuizing of uitlaten van de hond vanuit een buurgemeente etc. De gemeente kan zo al in een vroeg stadium in gesprek te gaan met de houder van de hond waarover een melding is gedaan. Dit in tegenstelling tot de strafrechtelijke aanpak van bijtincidenten door de politie, waarbij de situatie al veel ernstiger is en de hond vaak in beslag wordt genomen, wat het gedrag en welzijn van de hond vaak niet ten goede komt.

Mogelijke actie:

1. Stel in samenspraak met de boa's en afgestemd met de politie, een Beleidsregel aanpak bijtincidenten op voor de bestuursrechtelijke aanpak van bijtincidenten.
   (Zie als voorbeeld de beleidsregel Aanpak bijtincidenten van gemeente Zaanstad.[16])

[15] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705084/1#hoofdstuk_2_paragraaf_7_artikel_2:59
[16] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR723570

Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren

Achtergrond en acties

Er is geen uitwerking van artikel 2:60[17] APV (Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren) door middel van een aanwijzingsbesluit waarin plaatsen of dieren zijn aangewezen. De gemeente heeft daarmee geen regels gesteld waarin het is verboden om gevaarlijke, schadelijke of overlast gevende dieren te houden, noch is bepaald dat deze niet gevoerd mogen worden.

Inwoners kunnen daarom voedsel in de vorm van etensrechten op straat, op groenstroken of in parken achterlaten en brood ongelimiteerd in vijvers gooien. Dit is ook slecht voor de waterkwaliteit waardoor met name in de zomer het risico op botulisme vergroot wordt. Een preventieve maatregel tegen klachten over overlast van dieren zoals ratten, muizen, kauwtjes, meeuwen ontbreekt.

Mogelijke actie:

1. Stel een algemeen voerverbod in voor dieren in de openbare ruimte.

[17] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705084/1#hoofdstuk_2_paragraaf_7_artikel_2:60

Woonoverlast en dieren

Achtergrond en acties

Er is in de gemeente Overbetuwe in het beleid geen aandacht voor dieren als het gaat om een integrale aanpak van artikel 2:79 APV Woonoverlast.[18] In lid 2 is bepaald dat de burgemeester een last onder bestuursdwang kan opleggen wanneer sprake is van ernstige en herhaaldelijke hinder van dieren. Het dier is vaak een ingang om een lastig dossier in beweging te krijgen, wat tevens in het belang van dieren worden opgelost.

Deze bestuursrechtelijke aanpak met een gedragsaanwijzing is een zwaar middel aan het einde van de escalatieladder en bij deze doelgroep niet altijd effectief.

Daarom is het zinvol om onderaan de escalatieladder al bewustwording te creëren in over de rol die een dier kan spelen in een dossier woonoverlast. Dit zou eenvoudig ingeregeld kunnen worden in het sociaal domein, waarbij ook aandacht is voor het dier bij de aanpak van woonoverlast. Dit kan eenvoudig in gang worden gezet door bijvoorbeeld Stichting Mendoo uit te nodigen om voorlichting te geven aan de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor dit domein (woonoverlast staat vaak in relatie tot sociale problematiek en huiselijk geweld) en de aanpak van dergelijke - vaak multidisciplinaire - casussen. Mendoo werkt vaak samen met de politie.

Mogelijke actie:

1. Voorlichting geven aan professionals in het sociaal domein over woonoverlast, sociale problematiek en dierenwelzijn, door bijvoorbeeld Mendoo.

[18] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705084/1#hoofdstuk_2_paragraaf_11_artikel_2:79

Huiselijk geweld en dierenmishandeling

Achtergrond en acties

Voor hulpverleners is het belangrijk dat ze de signalen herkennen van zowel mishandeling van mensen als van dieren. Stichting Mendoo heeft hiervoor de interactieve training 'Leren signaleren' ontwikkeld.[19] Deze training is ontwikkeld voor professionals die werken in een maatschappelijke context. Denk aan politie, ambulante hulpverleners, aandachtsfunctionarissen, docenten en jongerenwerkers. Hier wordt gewerkt met een signaleringskaart waarmee een zorgprofessional signalen kan herkennen aan dier, eigenaar en leefomgeving.[20]

Het Sociaal Team van de gemeente Overbetuwe besteedt momenteel niet apart aandacht aan de sterke relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling.[21] Dit verband bevindt zich op het snijvlak van de thema's dierenwelzijn, huiselijk geweld en (nieuwe) huisvesting, waardoor het belang van slachtoffers die samen met hun huisdieren hulp zoeken, onderbelicht blijft.

Verschillende instanties zoals Veilig Thuis, GGD, vrouwenopvang en politie zetten zich ieder in op een van de genoemde kwesties, waardoor slachtoffers van huiselijk geweld mét huisdieren vaak tussen wal en schip belanden. Een informatieve bijeenkomst voor deze zorgprofessionals zou een goede opening kunnen zijn om deze relatie onder de aandacht te brengen.

Mogelijke acties:

1. Voorlichting in het sociaal domein over huiselijk geweld en de relatie met dierenmishandeling door bijvoorbeeld Mendoo.[22]

2. Dagdeel interactieve training 'Leren signaleren' aan de professionals in het maatschappelijk domein door Mendoo.

3. Onderzoek of er een opvang is voor slachtoffers die daar mét hun huisdier terecht kunnen.

4. Via de website worden inwoners geïnformeerd over waar zij met hun melding over dierenmishandeling en huiselijk geweld terechtkunnen.

[19] https://mendoo.nl/informatie-voor-gemeenten/
[20] https://mendoo.nl/wp-content/uploads/2021/09/Signaleringskaart-%E2%80%A2-Dierenmishandeling-en-dierenverwaarlozing.pdf
[21] https://mendoo.nl/informatie-voor-gemeenten/
[22] Adviez van Anne kan deze voorlichting ook geven.

Ouderen en zieken die niet voor hun dier kunnen zorgen

Achtergrond en acties

Het Sociaal Team van de gemeente Overbetuwe besteedt momenteel geen aandacht aan het bestaan van Dierenbuddy. Dit kan eenvoudig in gang worden gezet door deze Dierenbuddy's een keer uit te nodigen bij het Sociaal Team.

Mogelijke acties:

1. Nodig Dierenbuddy uit in het Sociaal Team voor voorlichting.[23]

2. Draag als gemeente bij in de financiering van de Dierenbuddy's zodra bekend is hoeveel cliënten in de gemeente hiervan gebruik maken.

3. De gemeente informeert haar inwoners online over het bestaan van de diensten van Dierenbuddy voor de verschillende doelgroepen.

[23] Adviez van Anne kan dit ook doen in gecomprimeerde vorm, tegelijk met voorlichting over huiselijk geweld en het dossier woonoverlast.

Minima en dierenartskosten en de dierenvoedselbank

Achtergrond en acties

De gemeente Overbetuwe heeft geen speciale regeling om minimagezinnen financieel te ondersteunen bij hoge dierenartskosten. Wel is de MEEDOEN regeling beschikbaar.[24] Deze regeling is bedoeld voor minimagezinnen die verplichte uitgaven niet kunnen betalen. Mogelijk dat in een individueel geval daar ook dierenartskosten onder kunnen vallen, dat is nog niet bekend.

Dat de kosten voor de dierenarts steeds hoger worden heeft ook in de landelijke politiek de aandacht. Op 1 oktober 2025 is in Tweede Kamer met ruime meerderheid het Dierendagakkoord aangenomen, dat ook ging over tarieven spoedzorg van de dierenarts.[25] [26] De ACM doet onderzoek naar marktwerking in deze branche vanwege stijgende kosten.[27]
Deze hoge kosten hebben tot gevolg dat dieren soms niet de zorg krijgen die ze nodig hebben, maar ook dat dieren gedumpt worden, omdat mensen de zorgkosten niet kunnen betalen. Dit drukt op het gemeentebudget vanwege de bewaarplicht van zwerfdieren voor de burgemeester. Landelijk is sprake van toename van mensen die hun dier dumpen of verwaarlozen mede als gevolg van deze hoge kosten.[28]
Net als het dumpen is het onthouden van zorg aan dieren strafbaar gesteld, waardoor mensen van de regen in de drup kunnen raken vanwege een bestuurs- of strafrechtelijk ingrijpen door een toezichthouder. Uiteraard is ook het dier hier de dupe van.

Mogelijke acties:

1. Onderzoek of een minimumregeling voor veterinaire kosten mogelijk is en of dit via de MEEDOEN regeling kan.

2. Onderzoek of financiële ondersteuning van de dierenvoedselbank(en) mogelijk is als inwoners gebruik maken van de dierenvoedselbank.

3. De gemeente informeert haar inwoners over de diverse diensten en organisaties die beschikbaar zijn voor minima met huisdieren.

[24] https://www.meedoeninoverbetuwe.nl/regelingen/meedoenregeling
[25] https://www.hartvannederland.nl/politiek/beleid/artikelen/kamer-stemt-voor-dierendagakkoord-en-wil-maximumtarief-spoedzorg-dierenarts
[26] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/04/03/ministerie-lvvn-wil-meer-transparantie-in-prijzen-spoedzorg-voor-dieren
[27] https://nos.nl/artikel/2562208-met-hond-of-kat-naar-dierenarts-steeds-duurder-vooral-kosten-spoedzorg-rijzen-de-pan-uit
[28] https://www.inspectiedienst.nl/actueel/aantal-meldingen-dierenartsen-over-ernstig-verwaarloosde-huisdieren-ruim-verdubbeld-in-2024

Landbouwdieren en andere weidedieren

Achtergrond en acties

Ondanks dat de Omgevingswet niet bedoeld is om te sturen op dierenwelzijn, waren er in 2023 al zes provincies die in hun omgevingsverordening wel regels hebben opgenomen over dierenwelzijn. Hieronder valt ook de provincie Gelderland, die daarmee concreet stuurt op dierenwelzijn. De Raad van State heeft dit toegestaan, mits dit aspect niet van doorslaggevende betekenis is.[29]

De provincie Gelderland heeft een zogenoemd Plussenbeleid.[30] Daarmee geeft de provincie niet grondgebonden veehouders de ruimte om hun bedrijf, onder bepaalde voorwaarden te ontwikkelen. De gemeente kan deze voorwaarden verder uitwerken in beleidsregels.

Een beeld van de landbouwsector in de gemeente Overbetuwe wordt geschetst in een rapport dat is opgesteld naar aanleiding van keukentafelgesprekken die zijn gevoerd met 147 agrarisch ondernemers in februari 2024. Dierenwelzijn is hier geen onderwerp geweest.

In hoofdstuk 6 van dit rapport staat dat de veehouderij het meest onder druk staat in de hele stikstofdiscussie over de toekomst van de landbouw. Daarbij gaat het specifiek om varkens, pluimvee en geiten, waarbij melkveehouders binnen de veehouders de groep is met de grootste behoefte aan grond. Als grondgebonden meer de norm gaat worden ontstaat niet alleen een extra probleem door schaarste van grond, maar ook een financierings- en rendementsprobleem. Er hebben 47 melkveehouders meegedaan hebben met de gesprekken. In alle gevallen is bij hen melkvee de hoofdtak. De grootste groep (20%) heeft tussen de 76 en 150 koeien.

Mogelijke actie:

1. Onderzoek of de voorwaarden uit het Plussenbeleid van de provincie uitgewerkt kunnen worden in beleidsregels voor de gemeente Overbetuwe.

[29] https://edepot.wur.nl/651072
[30] https://www.gelderland.nl/themas/agrifood/plussenbeleid

Schuilgelegenheden voor weidedieren

Achtergrond en acties

Al in 2021 stuurde minister Schouten een Kamerbrief 'Dierenwelzijn en hitte' naar de Tweede Kamer, over o.a. weidedieren.[31] Uit een inventarisatie van de minister bleek dat veehouders tegen problemen aan lopen in de vergunningverlening door gemeenten bij het plaatsen van beschutting in de weide. Daarom is de minister in gesprek geweest met de VNG en een aantal landelijke gemeenten.

De landelijk toezichthouders controleren op deze voorschriften uit de Wet dieren. [32] De NVWA heeft de handhavingslijn met betrekking tot bescherming van dieren in de weide bij extreme hitte aangescherpt, waarbij de focus ligt op paard, rund en schaap.[33]

In april 2026 is de praktijkgids 'beschutting voor dieren in het buitengebied' voor gemeentelijk en provinciaal beleid verschenen.[34]

Ideeën voor (tijdelijke en verplaatsbare) schuilgelegenheden staan in de *Wegwijzer Beschuttingsbeleid voor dieren in het buitengebied* voor gemeenten en provincies.[35]

Hitte bij weidedieren betreft een landelijk probleem en er is voldoende aanleiding voor de verschillende overheidslagen om dit dierenwelzijnsprobleem op te pakken.

Gemeente Overbetuwe

In zowel het **Uitvoeringsprogramma 2022-2026**[36] van de gemeente Overbetuwe als de **Omgevingsvisie 2040**[37] worden (het plaatsen van) schuilgelegenheden niet genoemd. In deze stukken gaat het echter wel over klimaatadaptatie. Logischerwijs zou de schuilstal, als mogelijkheid tot oplossen van een dierenwelzijnsprobleem in het kader van de klimaatverandering, opgenomen kunnen worden.

Mogelijke acties:

1. De gemeente Overbetuwe onderzoekt vanwege onder andere de klimaatverandering of in het belang van dierenwelzijn algemene uitgangspunten en randvoorwaarden vastgesteld kunnen worden zodat het makkelijker wordt om een inhoudelijke afweging te maken voor het toestaan van schuilgelegenheden, willekeur te voorkomen en zo duidelijkheid te geven aan initiatiefnemers. Dit nieuwe beleid kan in de toekomst meegenomen worden in een nieuw Omgevingsplan.

2. De gemeente onderzoekt of het mogelijk is om de eis van de perceelgrootte van 1 hectare voor het plaatsen van schuilgelegenheden te laten vervallen.

[31] https://edepot.wur.nl/551065
[32] NVWA, de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn en de Dierenpolitie
[33] https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dier/hittestress-en-koudestress-bij-dieren-voorkomen/regels-voor-veehouders-en-vervoerders-bij-hitte
[34] https://diervizier.nl/nieuwsitem/realiseren-van-beschutting-voor-dieren-in-het-buitengebied-vraagt-maatwerk
[35] https://edepot.wur.nl/708306
[36] https://cuatro.sim-cdn.nl/overbetuwe808b1f/uploads/uitvoeringsprogramma-2022.pdf
[37] https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1734.0330OVBomgevingsv-VSG1/t_NL.IMRO.1734.0330OVBomgevingsv-VSG1.pdf

3. De gemeente informeert haar inwoners over waar zij informatie kunnen vinden over hitte bij weidedieren, waar zij meldingen kunnen doen van dieren in de hitte en welke mogelijkheden er zijn voor toegestane schuilmogelijkheden.

Jacht, beheer en schadebestrijding

Achtergrond en acties

Faunabeheereenheden werken vaak samen met boeren, natuurorganisaties en overheden. Zij monitoren populaties van wild (zoals hazen, konijnen, ganzen, reeën, wilde eenden) en stemmen de jacht daarop af. Ook helpen ze om landbouwschade door dieren te beperken, bijvoorbeeld door ganzen te verjagen of populaties in balans te houden (schadepreventie).

De gemeente is, waar zij grondeigenaar is, ook automatisch jachthouder van deze grond, tenzij zij dat jachtrecht verhuurd heeft.[38] Schadebestrijding (met een omgevingsvergunning) of populatiebeheer kan de gemeente op haar eigen grond – conform de regelgeving - in eigen beheer organiseren of hierover afspraken maken met de wildbeheereenheid, waartoe de gemeente Overbetuwe dan een grondgebruikersverklaring kan verstrekken.

Mogelijke actie:

1. De gemeente gaat enkel nog overeenkomsten aan in het kader van beheer en schadebestrijding, als blijkt dat andere (preventieve) maatregelen niet afdoende zijn.

[38] Het jachtrecht hoort bij het grondrecht en valt onder het eigendomsrecht. Het valt onder het benutten van de eigen grond. Het jachtrecht is dus te verhuren. Schadebestrijding gaat echter mee bij de verhuur, naar de hurende partij. Een sportclub kan grond huren van de gemeente en daardoor dus zelf schadebestrijding doen op de gehuurde grond.

Vogelgriep

Achtergrond en acties

De gemeente Overbetuwe heeft geen eigen vogelgriepprotocol met daarin een stappen- en communicatieplan voor het geval in de gemeente vogelgriep wordt geconstateerd. Advies over gemeentelijke communicatie is beschikbaar in een *Handreiking communicatieaanpak vogelgriep* voor gemeenten van het ministerie van LVVN.[39]

Mogelijke acties:

1. De gemeente stelt een Vogelgriepprotocol op waarin staat welke stappen gevolgd worden als sprake is van een uitbraak.

2. Medewerkers van de dierenambulances en eigen buitendienst worden gefaciliteerd met beschermende kleding en vergoeding van de griepprik.

3. Organiseer in de gemeente een verzamelpunt voor de Vogelgriepmeldingen van: dierenambulances, waterschappen en inwoners zodat hotspots vastgesteld kunnen worden.

4. De gemeente informeert bij een uitbraak van vogelgriep in of nabij de gemeente, haar inwoners, over wat ze kunnen doen als ze een dode vogel vinden en waarmee ze rekening moeten houden in het buitengebied.

[39] https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2024-12/20220422_LNV_Handreiking%20communicatieaanpak%20vogelgriep%20gemeenten%20okt%2023%20%28002%29.pdf

Bevordering natuur en biodiversiteit

Achtergrond en acties

Natuurinclusief bouwen

De gemeente kent geen structurele borging van Natuurinclusief bouwen, terwijl al in 2024 de doelstelling was om natuurinclusief bouwen te implementeren in de organisatie. De raad heeft de doelstelling vastgesteld dat bij 15% nieuwbouw in 2025 bewust meer ruimte is voor biodiversiteit (in lijn met de regio).

Vleermuizen en soortenmanagementplan (SMP)

Met betrekking tot het SMP is de aanbesteding afgerond, de opdracht is gegund aan GRAS advies. De afgelopen maanden (najaar 2025) is een start gemaakt met het ecologisch onderzoek. De handreiking voor het (pré)SMP in Gelderland is nog niet definitief, waardoor het vervolgproces nog deels onzeker is. Onderdeel van het SMP wordt een compensatieplan, waarbij maatregelen ook kunnen landen in de openbare ruimte. Dit is pas over circa 2 jaar gereed, mede omdat eerst het ecologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. In het kader van natuurvriendelijk isoleren (NVI)[40] en de eerdere toezegging dat er dan tijdelijk 6% per wijk geïsoleerd mag worden, heeft de provincie Gelderland het ingediende compensatieplan goedgekeurd. De circa 25 nestkasten worden de komende weken geplaatst. Isoleren van woningen blijft mogelijk, waarbij wel extra aandacht wordt gevraagd voor dierenwelzijn. De gemeente wijst inwoners op de voorwaarden m.b.t. isoleren.[41]

Mogelijke acties:

1. Voer het natuurinclusief bouwen in middels een puntensysteem. Er moet worden voldaan aan dat puntensysteem bij privaatrechtelijke afspraken tussen een gemeente en een initiatiefnemer (zoals een ontwikkelaar) voor de vaststelling van een ruimtelijk plan of het verlenen van een bouwvergunning. De gemeente Zaanstad heeft hier een voorbeeld van.[42]

2. Onderzoek deelname aan het project Pad uit de Put.[43] Het project richt zich op het herstel van leefgebieden voor amfibieën en reptielen en biedt praktische oplossingen aan gemeentes om verkeersslachtoffers te voorkomen en te verhelpen dat er dieren ongezien en ongemerkt in rioleringen verdwijnen.

3. De gemeente communiceert online over het bestaan van diverse werkgroepen voor natuurbehoud en -herstel en over de jaarlijkse informatiebijeenkomst die de gemeente organiseert voor de vrijwilligersgroepen.

[40] https://www.gelderland.nl/themas/natuur/natuurwetten-en-regels/natuurvriendelijk-isoleren-van-woningen
[41] https://www.overbetuwesamen.nl/overbetuweduurzaam/wonen/isoleren/2929728.aspx?t=Natuurvriendelijk-isoleren
[42] https://www.zaanstad.nl/direct-regelen/bouwen-en-verbouwen/bouwen-en-de-natuurwetgeving/puntensysteem-natuurinclusief-bouwen/
[43] https://paduitdeput.nl/gemeenten/

Overlast van dieren

Achtergrond en acties

Alhoewel er alleen lokaal sprake is van overlast van dieren (zoals ratten en ganzen), en daar soms in samenwerking met het waterschap borden zijn geplaatst met het advies om dieren niet te voeren, geldt er in de gemeente Overbetuwe geen algeheel voerverbod.

Bij overlast van ganzen en eenden (en ook andere dieren) in de wijk is het mogelijk om als gemeente preventieve maatregelen in te voeren zoals een voerverbod van dieren in de openbare ruimte. Hiermee wordt naast het voeren van eendjes in het park ook bedoeld: het achterlaten van voedselresten op groenstroken of in parken. Brood in vijvers is slecht voor de waterkwaliteit waardoor met name in de zomer het risico op botulisme vergroot wordt.

Daarnaast is ook populatiebeheer van eenden en ganzen mogelijk via nestbehandeling door het oliën van eieren een goede methode. Daarbij wordt voorkomen dat eieren uitkomen, waarbij afhankelijk van de toegepaste methode ook rekening kan worden gehouden met dierenwelzijn. De gemeente past binnenstedelijk momenteel geen nestbeheer toe, omdat daar nu geen aanleiding toe is.

Mogelijke acties:

1. Stel een algeheel voerverbod in, in het belang van dieren in de openbare ruimte. Dit verbod kan in de Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL) of in de APV (zie ook artikel 2:60 APV (Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren).

2. De gemeente communiceert naar haar inwoners dat het voeren van dieren of het achterlaten van voedsel in de openbare ruimte wordt afgeraden.

Wolven

Achtergrond en acties

De provincie is het bevoegd orgaan als het gaat over natuurbescherming en daarmee ook over bescherming van de wolf.
Vanuit de provincie bestaan subsidiemogelijkheden voor wolfwerende maatregelen zoals wolfwerende hekwerken. Over deze hekwerken heeft de gemeente regels opgesteld. Nu is het zo dat voor alle hekwerken hoger dan 1 meter een vergunning nodig is.
Een hekwerk van 1 meter is echter niet voldoende om wolven buiten te houden. Wolfwerende hekwerken moeten ten minste 1,20 meter hoog zijn. Voor lagere hekwerken kan geen subsidie gekregen worden.
In een nieuw Omgevingsplan van de gemeente kunnen regels worden opgenomen ten aanzien van wolfwerende hekwerken.

Mogelijke acties:

1. De gemeente onderzoekt of de vergunningvoorschriften voor hekwerken kunnen worden aangepast zodat hekwerken tot 1,20 meter hoogte vergunningsvrij kunnen worden geplaatst.

2. De gemeente onderzoekt of regels over wolfwerende hekwerken opgenomen kunnen worden in het Omgevingsplan.

Evenementen met dieren

Achtergrond en acties

Kleine evenementen, voor minder dan 250 personen, zijn in gemeente Overbetuwe uitgesloten van de vergunningplicht, mits de organisator aan bepaalde voorwaarden voldoet.[44]

Evenementen kunnen ook (negatieve) gevolgen hebben voor dieren zonder dat bij het evenement zelf dieren gebruikt worden. Denk aan het gebruik van vuurwerk, confetti, ballonnen of serpentines. Resten van deze materialen komen terecht in watergangen, natuurgebieden en de openbare ruimte, waar ze moeilijk te verwijderen zijn. Ze kunnen worden opgegeten door vogels, vissen of andere (wilde) dieren, met verstikking, verstrikking of inwendige schade als gevolg, wat helaas veelvuldig voorkomt, zo blijkt uit informatie van wildopvangcentra.

Mogelijke acties:

1. Verplicht bij het gebruik van dieren altijd een evenementenvergunning, zodat daarmee elk evenement met dieren in beeld komt, ook de kleine evenementen tot 250 personen.

2. Attendeer bij de vergunningverlening de organisatoren schriftelijk op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van dierenwelzijn.

3. Op dit moment is het gebruik van ballonnen, confetti en serpentine nog niet gereguleerd. Onderzoek of een verbod op dit gebruik gewenst is in de Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL) of de APV.

[44] https://www.overbetuwe.nl/evenement-organiseren

Kinderboerderijen

Achtergrond en acties

Kinderboerderijen hebben een grotere maatschappelijke opbrengst dan veel mensen in eerste instantie bedenken; een grote social return on investment (SROI). Dit geldt overigens ook voor andere vormen van niet wettelijke verplichte dieropvang zoals wildopvangcentra. Kinderboerderijen en wildopvangcentra kunnen bestaan door de inzet van veel vrijwilligers.

Het Kwaliteitsbewijs vSKBN kan kinderboerderijen helpen in het voldoen aan wet- en regelgeving en het uitwisselen van kennis.[45] Daarnaast bestaat er ook het Keurmerk Diervriendelijke Kinderboerderijen waarin dierenwelzijn centraal staat. [46] Dit keurmerk kost niets en de kinderboerderij kan dit keurmerk krijgen als ze voldoet aan bepaalde voorwaarden.[47]

Kinderboerderij Overbetuwe was in het verleden ook lid van het vSKBN maar heeft vanwege deze kosten dit lidmaatschap gestopt. Dat is een gemiste kans voor professionalisering, het voldoen aan wetgeving, maar ook voor informatievoorziening zoals maatregelen als het gaat om dierziekte(uitbraken), ook in relatie tot volksgezondheid.

Mogelijke actie:

1. Vergoed als gemeente voor beide kinderboerderijen de kosten voor het lidmaatschap van het vSKBN van ongeveer 325 euro per jaar zodat ze kunnen professionaliseren en ook erkenning krijgen voor hun maatschappelijke bijdrage binnen de gemeente (SROI).[48]

[45] https://vskbn.nl/kwaliteitsbewijs/
[46] https://www.diervriendelijkekinderboerderijen.nl/
[47] https://www.diervriendelijkekinderboerderijen.nl/keurmerk-diervriendelijke-kinderboerderijen/
[48] https://vskbn.nl/lid-worden/

Hengelsport

Achtergrond en acties

De gemeente Overbetuwe kan onderzoeken of er, in het kader van een schoon watermilieu, bereidheid is om in de toekomstige verhuurcontracten voor het visrecht op te nemen dat het gebruik van lood verboden wordt.

Lood is een ongewenste stof, giftig voor mens en dier, en past daarom niet bij een schoon watermilieu. Een dergelijk verbod sluit ook aan bij de Greendeal Sportvisserij Loodvrij.[49] De Sportvisunie (voorheen Sportvisserij Nederland) wil het gebruik van lood zo snel mogelijk gaan afbouwen en presenteert daarom diverse alternatieven.[50] Men streeft naar een volledig loodvrije sportvisserij in 2027.

In het kader van dierenwelzijn zijn er gemeentes die het gebruik van weerhaken in de hengelsport ter discussie stellen. De gemeente Amersfoort heeft het gebruik van weerhaken verboden in het contract met de hengelsportvereniging.[51] In de gemeente Zaanstad start een bewustwordingscampagne.[52] De gemeente Den Haag is gestart met een campagne om het verantwoord omgaan met vissen en andere dieren onder de aandacht te brengen.[53]

Mogelijke actie:

1. De gemeente Overbetuwe onderzoekt de bereidheid om in de toekomstige verhuurcontracten voor het visrecht het gebruik van lood en/of weerhaak te verbieden.

[49] https://www.sportvisunie.nl/nl/artikelen/vis-water-sportvisserij-loodvrij-evaluatie-green-deal
[50] https://www.sportvisunie.nl/nl/sportvissen-in-nederland/loodvrij
[51] https://hsvamersfoort.mijnhsv.nl/nieuws/?news_id=f18addd1-fb35-4128-8ef1-9faf15aaf1cc
[52] https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/zaanstreek-waterland/zaanstreek/zaanstad-gaat-gebruik-van-weerhaak-aan-de-hengel-afraden/88292836.html
[53] https://www.denhaag.nl/nl/natuur-en-milieu/voorkom-dierenleed-bij-het-vangen-van-vissen/

Dieren in rampen en crises

Achtergrond en acties

Wanneer sprake is van een grootschalig incident, zoals een grote brand of ramp is de veiligheidsregio aan zet. De taak van een veiligheidsregio is het coördineren en organiseren van de crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening binnen een bepaald geografisch gebied.

Ondanks dat de brandweer wel belast is met het redden van mensen en dieren in noodsituaties, betekent dit niet dat zodra de ramp is afgeschaald er voldoende is geregeld voor het transport, de opvang en verzorging van mens én dier. Diverse dieren zijn dan bijvoorbeeld wel uit de brandende woning gered, maar daarna valt er nog veel te regelen als het gaat om een gecoördineerde opvang van mensen mét hun huisdier en de lokale crisiscommunicatie. Denk ook aan het bieden van hulp aan de agrariërs met hun vee.

De VGGM werkt waar mogelijk samen met de dierenambulance Nederrijn[54] en de dierenambulance van Dierentehuis Arnhem.[55] Beide dierenhulporganisaties zitten met ondersteuning van Stichting Dieren in Rampen (SDIR)[56] in een ontwikkeltraject voor het fungeren als volwaardige crisispartner voor een veiligheidsregio, een zogenoemde Coördinerende Dierenhulporganisatie (CDHO).

Mogelijke actie:

1. De gemeente onderzoekt in welke mate de afdeling Bevolkingszorg in haar protocollen en werkinstructies het transport, de opvang en verzorging van mensen mét hun huisdier heeft uitgewerkt, in samenspraak met de lokale CDHO.

[54] https://www.dierenambulancenederrijn.nl/
[55] https://dierentehuisarnhem.nl/ambulance/
[56] https://www.diereninrampen.nl/